

Riktlinjer vid namngivning och namnskick i Västerviks kommun

Antagna av kommunstyrelsen 2014-12-15, § 440

1. Ortnamn

1.1 Behov av ortnamn

Nästan alla platser omkring oss heter någonting. Samhällen och byar, gårdar och torp, skogar och berg har namn. Öar, fjärdar, vikar och uddar i skärgården har namn. Varje väg och många kvarter i våra tätorter har namn, liksom parker, torg och offentliga platser och byggnader m.m. Ortnamnen har många roller. De särskiljer, identifierar och lokaliserar platser och fyller här en absolut nödvändig funktion. Men namnen har också en viktig roll som kulturhistorisk källa och är således en del av vårt kulturarv. Vi använder idag ortnamnen för att förstå och lära oss mer om människan och hennes plats i naturen och kulturen förr och nu. I ortnamnen finns också en psykosocial dimension, då ortnamnet engagerar oss och är för många en naturlig del av vår identitet och våra rötter. Ortnamnen ger oss en känsla av samhörighet med vår hembygd. För människan är alltså ortnamnen betydelsefulla ur historiska, sociala, psykologiska och inte minst av praktiskt skäl.

1.2 Lagstiftning och god ortnamnsd

I kulturminneslagen (2000:265) 4 § finns sedan den 1 juli 2000 en hänsynsparagraf om god ortnamnsd.

Lagen vänder sig i första hand till statliga och kommunala namngivare. God ortnamnsd innebär bl.a. att hävdvunna ortnamn inte ändras utan starka skäl, att påverka att hävdvunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn samt att ortnamnen stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet.

1.3 Offentlig namngivning

Offentlig namngivning verkställs förutom av kommunen av bl.a. Lantmäteriet (namn på allmänna kartor, traktnamn i fastighetsregistret m m), Trafikverket (större trafikplatser, vägskyltning, järnvägsstationer m m), Länsstyrelserna (natur- och kulturresevat), Svenska Kyrkan (församlingar, kyrkliga byggnader m m), Posten Sverige AB (postorter), Trafikföretagen (busshållplatser) och i vissa fall privata väghållare (vägnamn m m).

1.4 Termer och begrepp

Ortnamn avser en benämning på en bestämd geografisk plats. Begreppet ortnamn innefattar alltså inte enbart namn på ”orter” i mer allmänspråklig mening, d v s samhällen och byar, utan är ett sammanfattande begrepp för alla geografiska namn, t ex namn på städer och kommuner, torp och gårdar, vägar och kvarter, sjöar och åar, öar och fjärdar, skogar och berg, byggnader och anläggningar osv. Även namn på åkrar och ängar, parker och allmänna platser, broar och liknande betraktas som ortnamn.

Kategorinamn är namn som ämnesmässigt och logiskt hör ihop, men som inte nödvändigtvis har någon naturlig koppling till området där namnen lokaliseras.

Memorialnamn är namn som givits till minne av en ofta allmänt känd person.

Förväxlingsnamn är likalydande namn inom en kommun eller annat avgränsat område.

2. Kommunal namngivning

2.1 Kommunens ansvar

Kommunen står av praxis för huvuddelen av den officiella namngivningen inom kommunen och dess namn får stor genomslagskraft i samhället. Kommunen har sedan länge ansvarat för namngivning av gator, vägar, torg, parker, allmänna platser och byggnader m.m. samt åsättande av belägenhetsadresser inkl. adressnumreringar.

Kommunstyrelsen beslutar på uppdrag av kommunfullmäktige i namn- och adressärenden.

Kommunstyrelsen fastställer:

- namn på gator och vägar, kvarter, allmänna platser, torg, gångvägar, parker o d inom detaljplanelagda områden samt i övriga områden där kommunen är väghållare.
- namn på och gränser för kommundelar och kommundelsområden samt på industri-, handels- och centrumområden inom hela kommunen.

Utanför detaljplanelagda områden, där kommunen inte är väghållare, skall kommunstyrelsen verka för en samordning vid namnsättning av gator och vägar inkl. adressering.

2.2 Samråd

Innan namn fastställs i kommunstyrelsen skall yttrande inhämtas från kulturenheten beträffande i första hand språklig och kulturhistorisk granskning.

Yttrande bör i förekommande fall även inhämtas från polismyndigheten, räddningstjänsten, posten, hembygdsföreningar och andra myndigheter och sammanslutningar som bedöms ha intresse i namnärendet.

Vid fastställande av namn på industri-, handels- eller centrumområden bör kommunstyrelsen samråda med de myndigheter, organisationer och företag som bedöms ha intresse i frågan.

2.3 Handläggning

Kommunstyrelsen biträdes i namnfrågor av enheten för samhällsbyggnad inom kommunstyrelsens förvaltning.

Det åligger enheten att:

- avge förslag till namn och avgränsningar i samband med nya eller ändrade detaljplaner eller andra förändringar eller utbyggnader i samhället.
- lämna yttrande över förslag till namn som aktualiserats av kommunala nämnder andra myndigheter, vägföreningar, enskilda m fl.
- handlägga andra namnärenden.

3. Principer vid namngivning

3.1 Allmänna principer

- Vid namngivning av gator och vägar, allmänna platser, byggnader och anläggningar mm skall följande principer tillämpas:
- I första hand bevara befintliga äldre namn och där så är möjligt anknyta till kulturvårds- och hembygdsintressen.
- När äldre namn saknas skall i första hand befintliga namnkategorier användas. I andra hand skapas nya kategorier och i tredje hand sker enskild namnsättning.
- Namnet bör:
 - vara lätt att uttala, uppfatta och minnas
 - vara lätt att skriva (bl.a. högst 18 positioner)
 - inte kunna förväxlas med andra namn och helst vara unikt i regionen
 - inte inbjuda till löje eller ge anledning till mindre behagliga associationer

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Enheten för samhällsbyggnad

- vara språkriktigt och följa svenska skrivregler
- vara lokalisering i sig själv
- Kortare återvändsgator åsatt i regel inga egna namn, utan adressnummersätts efter intilliggande ”större” gata.

3.2 Namnsättning med personnamn – memorialnamn

Vid namngivning med personnamn av gator och vägar, allmänna platser, byggnader och anläggningar mm skall följande principer tillämpas:

- God ortnamnsned utmanar till försiktighet och eftertanke när det gäller namngivning med s.k. memorialnamn.
- Gator och vägar, allmänna platser, byggnader och anläggningar mm namnsätts i princip inte efter levande personer. Det är dessutom lämpligt att låta tiden hinna ge perspektiv på personen och hans gärning.
- Personen bör vid tiden för namnsättningen helst vara så pass känd att allmänheten inte omgående behöver en kommentar till namnvalet. Det kan dock finnas fall då det är motiverat att på detta sätt hedra en person, som inte är så känd, men som har betytt mycket för bygden i gången tid eller haft stark anknytning till densamma.
- Personen ifråga skall vara en så förtjänt medborgare att hon eller han är värd en plats uppkallad efter sig. Namnet skall ge positiva associationer och väcka intresse hos allmänheten.
- Ett memorialnamn bör ha en klar och tydlig relation till den namngivna platsen.
- Namn bör ej kunna förväxlas med andra namn. Likartade namn får i princip inte finnas i kommunen. Namnen bör vara språkligt lätthanterliga och inte för långa.

3.3 Ändring och upphävande av befintliga ortnamn

God ortnamnsned innebär - enligt kulturminneslagen - att hävdvunna ortnamn inte ska ändras utan starka skäl.

Förändringar av vägnätet i samband med nya eller ändrade detaljplaner eller andra förändringar eller utbyggnader i samhället kan vara ett skäl till översyn av berörda ortnamn t ex väg- och kvartersnamn.

Ett annat skäl kan vara ett beaktande av säkerhets- eller trygghetsaspekter där uppenbara förväxlingsrisker föreligger för polis, räddningstjänst m.fl. på grund av t ex förväxlingsnamn på gator och vägar.

Vid ändring av befintligt ortnamn t ex namn på vägar, parker, kommunala byggnader o d skall - genom beslut i kommunstyrelsen - det tidigare namnet upphävas. Kommunen ska samråda med berörda vid en eventuell ändring.

4. Information och dokumentation

Information om nya eller ändrade namn och adresser skall lämnas till berörda fastighetsägare, kommunala och andra myndigheter, räddningstjänst, polis, taxiföretag o d.

I informationen skall anges den tidpunkt fr.o.m. det nya eller ändrade namnet skall gälla.

Nya och ändrade vägnamn och adressnummer skall redovisas i adress- och lägenhetsregistret i det rikstäckande offentliga fastighetsdatasystemen i den omfattning som lagen föreskriver.

Utredningar, samråd, skäl till namnbeslut m.m. i samband med ny eller ändrad namngivning skall arkiveras enligt fastställd dokumenthanteringsplan. Detta inte minst som en historisk källa i framtiden.